

Legislatívny zámer Zákonníka neziskového práva

Dostáva sa vám do rúk návrh legislatívneho zámeru komplexného riešenia fungovania mimovládnych neziskových organizácií (MVO), ktorý zohľadňuje súčasné potreby MVO a rieši problémy, s ktorými sa MVO v praxi stretávajú. Tento návrh zostavili odborníci z MVO a štátnej správy a zároveň prešiel pripomienkovaním odborných komisií, ktorých členmi boli zástupcovia MVO. Keďže nás zaujíma každý názor, ktorý prispeje k zlepšeniu súčasných právnych podmienok na pôsobenie MVO, predkladáme vám tento návrh na diskusiu. Vaše podnety zasielajte na adresu 1.SNSC alebo e-mailom na andrejko@mvoservis.sk.

Právna úprava tretieho sektora je v porovnaní so štátnym a podnikateľským sektorom najmenej rozvinutá. Prejavuje sa to množstvom zákonov, ktoré čiastočne upravujú niektoré oblasti občianskeho sektora, najmä z pohľadu inštitucionálno-organizačného. Mnohé z nich vznikali v dynamickom období premeny totalitného štátu na demokratický ako právne provizórium (najzreteľnejšie sa to prejavuje pri základnom zákone č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov) a postupným prijímaním nových právnych úprav sa tieto stali nielen miestami navzájom nekompatibilnými, ale aj medzerovitými.

Okrem základného zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov ide o zákon č. 34/2000 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení zákona č. 35/2000 Z. z., zákon č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom v Československej socialistickej republike v znení neskorších predpisov, ako aj o právnú úpravu vo všeobecných zákoníkoch - Občianskom zákonníku a Obchodnom zákonníku (§ 56 ods. 1 upravujúci obchodné spoločnosti založené za iným účelom). Z určitého pohľadu možno sem zaradiť aj veľké množstvo zákonov upravujúcich profesijné a neprofesijné komory či osobitné dobrovoľnícke organizácie (napríklad Slovenský Červený kríž), ako aj zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností a zákon č. 424/1991 Zb. o združovaní v politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov.

Dôraz na inštitucionálno-organizačnú stránku právnej úpravy občianskeho sektora znamenal, že združovacie právo sa zúžilo na verejnoprávny prvok a málo pozornosti sa v súčasných právnych úpravách venuje súkromnoprávnej rovine a právnym vzťahom vznikajúcim medzi občianskymi združeniami a tretimi osobami, čo ide na úkor zabezpečenia princípu právnej istoty. Rovnako tak nie je, na rozdiel od vymedzenia vzťahov medzi štátnym a občianskym sektorom, uspokojivo vyriešená otázka vzťahov medzi občianskym a podnikateľským sektorom. Prejavuje sa to v jednom smere napríklad absenciou inštitútu sponzorskej zmluvy ako spôsobu podpory občianskeho sektora zo strany podnikateľských subjektov

a v druhom smere neujasnenými podmienkami podnikania občianskych združení.

Vývoj právnej úpravy tretieho sektora nie je z tohto pohľadu výnimočný. Podobne ostatné oblasti právnej úpravy boli charakterizované potrebou rýchleho prijatia novej právnej úpravy, ktorá vyplývala z požiadaviek praxe. Tak boli prijímané právne úpravy reagujúce na bezprostrednú spoločenskú požiadavku bez ucelenejšej a komplexnejšej reflexie. Objektívne však nastal čas na systematizáciu právnej úpravy. Príkladom môžu byť chýtané veľké rekonštrukcie základných justičných kódexov a na ne nadväzujúcich základných zákonov v trestnoprávnej či občianskoprávnej oblasti.

Dôvodom novej právnej úpravy tretieho sektora však nie sú len tieto legislatívnotechnické požiadavky. Zásadnejší prístup k právnej úprave tretieho sektora alebo oblasti neziskového práva je vyvolaný potrebou

- unifikácie právnych foriem právnických osôb tretieho sektora (v zásade by sa mali zredukovať existujúce právne formy na spolky, verejnoprospešné spoločnosti, nadácie a komory)

- odstránenia potenciálne protiústavných právnych noriem z právneho poriadku Slovenskej republiky (zrejme protiústavnými sú ustanovenia zákona č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácie s medzinárodným prvkom v Československej socialistickej republike v znení neskorších predpisov)

- premeny registračného systému vzniku subjektov tretieho sektora na evidenčný, pričom by sa väčší dôraz položil na rešpektovanie verejného záujmu ani nie tak pri zakladaní spolkov ako skôr pri ich faktickej činnosti

- posilnenia nezávislosti a oddelenosti občianskeho sektora od štátneho sektora kreovaním Spolkového úradu ako verejnoprávnej inštitúcie, ktorá by prevzala nielen úlohy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky spojené so vznikom občianskych združení, ale bola by aj výchovno-vzdelávacou a rozhodcovskou inštitúciou (veľmi dôležité je to najmä pri rozhodovaní športových sporov, ktoré vyžadujú osobitnú rýchlosť, ktorú nemôžu garantovať všeobecné súdy)

- právnej úpravy doteraz neupravených spoločenských vzťahov, napríklad v oblasti dobrovoľníctva či sponzorstva

- novej právnej úpravy vzhľadom na zastaranosť existujúcej právnej úpravy, napríklad v oblasti verejných zbierok.

Koncepcie bude zákonník o neziskovom práve rozdelený na štyri základné oblasti, a to

- subjekty (formy právnických osôb) neziskového práva

- hospodárenie (vrátane pravidiel podnikania) a financovanie subjektov neziskového práva

- inštitucionálno-organizačné zabezpečenie správy subjektov neziskového práva vrátane zákonného kreovania Spolkového úradu a Arbitrážneho súdu pri Spolkovom úrade

- právne inštitúty neziskového práva, kde by boli po prvýkrát vôbec zákonne upravené inštitúty dobrovoľníctva a sponzorstva a zásadne novelizovaná právna úprava verejných zbierok.

Okrem týchto základných častí by zákon v úvodnej časti upravoval aj základné definície neziskového práva. Druhým legislatívnym variantom bude uvedenie príslušných legálnych definícií priamo pri jednotlivých inštitúciách upravovaných v Zákonníku neziskového práva, tak ako je to obsiahnuté aj v tomto legislatívnom zámere Zákonníka neziskového práva, kde buď priamo definície, alebo definičné znaky sú uvádzané vždy pri jednotlivých inštitúciách navrhovanej právnej úpravy, čo je dôležité najmä tam, kde ide o inštitúty doteraz právne neupravené, ako napríklad spolok, komora, sponzoring, dobrovoľníctvo.

1. Subjekty neziskového práva

Koncepcia tvorby právnych foriem pôsobiacich v treťom sektore sa vyvíjala počnúc rokom 1990 vo forme

Časový harmonogram verejnej diskusie k návrhu legislatívneho zámeru:

18. november 2003

oficiálne zverejnenie legislatívneho zámeru Zákonníka neziskového práva (zverejní 1.SNSC)

priebežne

- zodpovedanie vašich otázok spojené s legislatívnym zámerom (zabezpečuje 1.SNSC)

Otázky posielajte na

andrejko@mvoservis.sk.

- zapracovávanie podnetov do návrhu legislatívneho zámeru (zabezpečuje 1.SNSC)

začiatok decembra 2003

verejnú stretnutie platformou a ďalších MVO k legislatívnemu zámeru (organizuje 1.SNSC)

Ak máte záujem zúčastniť sa, dajte nám vedieť, pošleme vám presný termín a miesto konania stretnutia.

začiatok decembra 2003

verejnú stretnutie legislatívnej a ekonomickej skupiny Rady vlády SR pre MVO k legislatívnemu zámeru (zvolá sekretariát rady)

december 2003

zasadnutie Rady vlády SR pre MVO k legislatívnemu zámeru (zvolá sekretariát rady)

určitého legislatívneho provizória. Zákon o združovaní občanov, ktorý vytvoril právnu formu občianskeho združenia, už vo svojej dôvodovej správe počítal s prijatím nového zákona. Rozpadom federácie legislatívne úvahy v tomto smere na federálnej úrovni zanikli a Slovenská republika ponechala tento provizórny zákon spolu so strohovou úpravou nadácií a záujmových združení právnických osôb obsiahnutou v Občianskom zákonníku vo svojom právnom poriadku. Paradoxne sa s týmito právnymi formami „viezol“ aj zákon č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom v Československej socialistickej republike v znení neskorších predpisov, ktorý svojou socialistickou úpravou (navyše zrejme už aj protiústavnou) len dokumentoval nesyistémovosť prístupu legislatívy k problematike právnych foriem subjektov pôsobiacich v oblasti vzájomne prospešnej alebo všeobecne prospešnej činnosti. Prijatím nového zákona o nadáciách v roku 1996 a následne zákonov o neinvestičných fondoch a neziskových organizáciách poskytujúcich verejne prospešné služby došlo ku kvantitatívnemu nárastu právnych foriem na úkor systémového (kvalitného) riešenia predmetnej problematiky. V praxi nastala situácia, keď každá z právnych foriem mohla vykonávať rovnakú činnosť v rámci akejkoľvek právnej formy. Prvým legislatívnym pokusom o systémové riešenie jasného usporiadania právnych foriem v treťom sektore bolo prijatie nového (v poradí druhého) zákona o nadáciách, ktorý sa pokúsil systémovo vytvoriť právnu formu nadácie ako združenia majetku. Už pri samej tvorbe tohto zákona sa však ukázalo, že roztrieštenosť právnej úpravy neumožňuje vytvoriť funkčný systém bez zásahu do ostatných zákonov vytvárajúcich právny rámec tretieho sektora.

Vychádzajúc z trinásťročných praktických skúseností vývoja tretieho sektora a jeho porovnania so zahraničnou, najmä európskou legislatívou, Zákonník neziskového práva bude upravovať štyri právne formy, a to

- a) spolok (terajšie občianske združenia),
- b) verejne prospešnú spoločnosť (terajšie neziskové organizácie poskytujúce verejne prospešné služby),
- c) nadáciu a nadačné fondy a
- d) komoru.

Zákonník neziskového práva zruší súčasne právne formy subjektov neziskového práva, a to neinvestičné fondy, organizácie s medzinárodným prvkom a záujmové združenia právnických osôb.

Zákonná úprava právnych foriem subjektov neziskového práva bude tvorená po prvé samostatnými ustanoveniami, ktoré sa budú výlučne vzťahovať na konkrétnu právnu formu, a po druhé spoločnými ustanoveniami pre všetky právne formy.

Zákonník neziskového práva nahradí názov občianske združenie názvom spolok. Výraz združenie, resp. občianske združenie nie je vhodný z dôvodu legislatívno-technickej čistoty právneho jazyka, ako aj názvoslovej jednoty súkromného práva. Platí to aj napriek tomu, že je tento výraz v praxi, ako aj v dnešnom právnom poriadku, dosť rozšírený. S pojmom združenie sa v právnom poriadku totiž stretáme pri jeho označení združenia osôb bez založenia právnickej osoby podľa § 829 a nasl. Občianskeho zákonníka. Takýto legislatívny

jav, keď jeden výraz má viac významov, nie je vhodný a v praxi spôsobuje rôzne zámeny. Pojem združenie je navyše pojmom všeobecnejším ako pojem spolok, ktorého využitie v súčasnom právnom poriadku by malo aj svoje historické opodstatnenie.

Nová právna úprava bude definovať spolok ako samosprávný a dobrovoľný zväzok členov, ktorý je možné založiť na uskutočňovanie a uspokojovanie spoločných (vzájomne, ale aj všeobecne prospešných) záujmov jeho členov. Z dôvodu zjednotenia právnej úpravy spolky budú mať rovnocenne nielen fyzické, ale aj právnické osoby (v súčasnosti pod právnu formou záujmových združení právnických osôb) za účelom realizácie vzájomne a všeobecne prospešných činností.

Nová právna úprava stanoví, aké druhy spolkov sú zakázané, vrátane určenia, na ktoré formy združovania sa zákon nebude vzťahovať. Nebude dovolený spolok, ktorý sleduje dosahovanie svojich cieľov alebo vyvíja činnosti spôsobmi, ktoré sú v rozpore s ústavou, zákonmi a ostatnými právnymi predpismi, ktorého cieľom je popierať alebo obmedzovať osobné, politické alebo iné práva občanov pre ich národnosť, pohlavie, rasu, pôvod, politické alebo iné zmýšľanie, náboženské vyznanie a sociálne postavenie, podnecovať nenávisť a neznášanlivosť a z týchto dôvodov podporovať násilie alebo inak porušovať Ústavu Slovenskej republiky, zákony a ostatné právne predpisy. Zákonník neziskového práva sa nebude vzťahovať na združovanie v politických stranách a hnutiach, za účelom podnikateľskej alebo inej zárobkovej činnosti, za účelom riadneho výkonu určitých povolanií, v štátom uznaných cirkvách a náboženských spoločnostiach, za účelom výkonu iných činností, na ktoré sa vzťahuje osobitný zákon (napríklad v profesionálnych športových kluboch). Nebude môcť takisto vzniknúť spolok ozbrojený alebo s ozbrojenými zložkami. Za takéto sa nebude považovať spolok, ktorého cieľ činnosti predpokladá držanie a používanie zbrane na športové účely alebo na zberateľské účely alebo na výkon práva poľovníctva.

Jedným zo základných pojmových znakov spolku bude existencia členskej základne. Bude vychádzať z ústavného práva na slobodu združovania, ktorá je zaručená fyzickým aj právnickým osobám. Nikto nebude môcť byť nútený k členstvu alebo účasti na činnosti spolku a každý bude môcť z neho slobodne vystúpiť. Rovnako však ani nikto nebude mať právny nárok na členstvo v spolku, pretože základnou črtou súkromnoprávnej spolkovovej autonómie je rozhodnutie o prijatí alebo neprijatí za člena spolku. Nikomu nebude môcť byť na ujmu, že je členom nejakého spolku, a naopak. Spolok bude založený na demokratických princípoch, ako je princíp väčšiny pri zohľadnení a ochrane práv menšiny.

Zákonník neziskového práva výslovne ustanoví osobnú povahu členstva a zásadu neprevoditeľnosti členstva a vylúčenie jeho prechodu v rámci právneho nástupníctva. K vzniku členstva dôjde ex lege u zakladajúcich členov spolku. U ostatných osôb vznikne členstvo podaním a prijatím členskej prihlášky. K zániku členstva bude môcť dôjsť buď dobrovoľným vystúpením, alebo vylúčením člena zo spolku, alebo pre nezaplatenie členských príspevkov. Pri vylúčení zákon umožní vnútrospolkové odvolacie konanie a možnosť právnej ochrany na

Arbitrážnom súde Spolkového úradu.

Návrh právnej úpravy spolku bude ďalej obsahovať ustanovenia týkajúce sa zoznamov členov, otázku členských príspevkov a pod. Pre spolok bude ďalej charakteristická podstata korporácie, oddelenosť od štátu, oddelenosť majetkovej sféry členov a spolku, spolková samospráva a zdôraznenie založenia spolku za iným účelom, ako je dosahovanie zisku.

Základným dokumentom spolku budú stanovy spolku. Stanovy sa stanú základným a najdôležitejším dokumentom spolku. Stanovy bude možno meniť iba uznesením najvyššieho orgánu spolku. O zmenách, ktoré sa budú týkať údajov obsiahnutých v stanovách, bude nutné informovať Spolkový úrad.

Právna úprava verejne prospešnej spoločnosti bude prevzatá z doterajšej úpravy neziskových organizácií poskytujúcich verejne prospešné služby s nasledovnými zmenami:

- a) názov právnej formy sa zmení na verejne prospešnú spoločnosť,
 - b) zakladacím dokumentom bude štatút verejne prospešnej spoločnosti,
 - c) zoznam verejne prospešných činností, ktorý bude vychádzať z definíčných znakov určených v zákone bude podliehať aktualizácii a bude vydávaný vo forme nariadenia vlády, kde budú špecifikované tie činnosti, ktoré z pohľadu štátu sú verejne prospešné a ktorých vykonávanie je vo verejnom záujme štátu,
 - d) verejne prospešná spoločnosť bude právnickou osobou založenou výlučne za účelom vykonávania verejne prospešných činností, pričom osobitosťou tejto právnej formy bude aj osobitné postavenie v oblasti daní,
 - e) nová právna úprava prinesie aj nový inštitút, a to skrátenú registráciu účelových zariadení cirkví a náboženských spoločností, ktoré vykonávajú verejne prospešnú činnosť. Tieto právnické osoby budú podliehať režimu verejne prospešných spoločností vrátane možnosti uchádzať sa o poukávanie 2 % na osobitné účely len vtedy, ak splnia zákonom stanovené podmienky na výkon verejne prospešných činností. V predmetnom prípade pôjde o registráciu Spolkovým úradom z dôvodu výkonu verejne prospešných činností. Súčasťou návrhu na registráciu bude potvrdenie o právnej subjektivite Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky.
- Právna úprava verejne prospešných spoločností súčasne zladí ustanovenia zákona so spoločnými ustanoveniami Zákonníka neziskového práva upravujúcimi register, zárobkovú činnosť, zánik a likvidáciu.

Nový Zákonník neziskového práva vo väčšej miere prevezme súčasnú právnu úpravu **nadácií a nadačných fondov** upravenú zákonom č. 34/2002 Z. z. Nadácie budú nadalej združením majetku, ktorý je určený na podporu verejne prospešného účelu. Právna úprava nadácií bude zladená so spoločnými ustanoveniami Zákonníka neziskového práva upravujúcimi register, zárobkovú činnosť, zánik a likvidáciu. Nová právna úprava takisto odstráni administratívnu náročnosť spojenú s inštitútom nadačného imania vrátane jeho daňového posilnenia (bližšie k tomu v časti o zárobkovej činnosti).

Komora je poslednou z navrhovaných právnych foriem v rámci Zákonníka neziskového práva. Komory so statusom právnických osôb vznikli po roku 1989 ako historická reminiscencia na stredoveký cechový systém i korporatívny model fungovania slovenského štátu a zároveň ako výraz deetatizácie niektorých profesií po odstránení totalitného štátneho režimu. V zásade teda išlo o presun určitých činností z verejného sektora do súkromného sektora, pričom štát si vzhľadom na obsah týchto činností ponechal určitý dohľad nad ich v zásade samosprávnym riadením.

Právna úprava komôr po roku 1989 sa vyznačovala okrem štandardného prístupu dvoma disharmonickými prvkami, a to

a) zamenením konfesijnej samosprávy prenesenej zo štátnej správy za lobistické inštitúcie, kde v zásade nedošlo k presunu výkonu štátnej správy, ale vznikla profesijná lobistická organizácia (napríklad Slovenská lesnícka komora, Slovenská obchodná a priemyselná komora), čo bol, okrem iného, aj dôsledok absencie zákona o lobingu,

b) infláciou profesií, ktoré z hľadiska svojho významu nevyžadujú verejný záujem na štátnej kontrole ich činnosti (napríklad Komora reštaurátorov, Slovenská komora stavebných inžinierov).

Tieto dve skutočnosti spôsobili, že sa vytvoril neúmerný počet komôr na Slovensku, pričom absencia jednotnej základnej zákonnej úpravy spôsobila nekompatnosť a nekompatibilitu ich právneho postavenia.

Absencia základnej všeobecnej úpravy komôr spôsobila v písmene b) uvedené nedostatky najmä tým, že doteraz v našom právnom poriadku nie je definovaný pojem komora. Definícia komory by nielenže vylúčila mnohé v súčasnosti existujúce „komory“, ale by aj koncepcie generovala vznik nových komôr. Okrem definície komory by však všeobecná zákonná úprava komôr mala obsahovať aj základné zásady fungovania činnosti komôr, čo by prinieslo jednotnosť a kompatibilitu do slovenského právneho poriadku. Takáto úprava *lex generalis* by, pochopiteľne, dovoľovala pri zákonomnom kreovaní jednotlivých komôr nevyhnutný priestor pre *lex specialis*.

Východiskovou otázkou právnej úpravy komôr *lex generalis* zostáva zakomponovanie tejto právnej úpravy do nášho právneho poriadku. Napriek tomu, že komory nie sú z hľadiska právnej teórie chápané ako subjekt súkromného práva, treba hľadať pre komory priestor práve v tomto prostredí. Základným nedostatkom tohto priestoru je to, že súkromnoprávna norma *lex generalis*, ktorou je v tomto prípade Občiansky zákonník, neobsahuje ani len definíciu právnickej osoby a súčasne právne provizorium, ktoré absenciu tejto definície nahrádza, situáciu rieši tým, že vo veľmi všeobecnej podobe formuluje všeobecné princípy jednotlivých druhov právnických osôb.

Z pohľadu ich účelového určenia ide v zásade o dva druhy právnických osôb, a to ziskové a neziskové. Právnické osoby, ktorých účelom je dosiahnutie zisku majú svoju konkrétnu právnu úpravu v Obchodnom zákonníku a neziskové subjekty by ju mali mať v Zákonníku neziskového práva. Logickým východiskom pre všeobecnú právnu úpravu komôr ako neziskových

právnických osôb je potom ich zaradenie do Zákonníka neziskového práva.

Všeobecná právna úprava komôr v rámci Zákonníka neziskového práva bude nevyhnutne obsahovať:

- definíciu komory, ktorá bude vychádzať z toho, že pôjde o zákonom založenú samosprávu, neziskovú právnickú osobu združujúcu svojich členov na základe výkonu určitej činnosti alebo profesie a štát preniesol na ňu časť výkonu štátnej správy;

- členstvo v komore, pričom z hľadiska výkonu tejto činnosti alebo profesie môže byť členstvo v komore

a) obligatórne (členstvo ako podmienka výkonu funkcie, čo je len vo veľmi obmedzenom množstve prípadov, ktoré budú vymedzené v príslušnom osobitnom zákone)

b) fakultatívne, pričom člen buď vykonáva predmetnú činnosť alebo profesiu, alebo ju priamo nevykonáva, ale podporuje túto činnosť iným spôsobom, pričom

členom bude môcť byť fyzická osoba alebo právnická osoba a v prípadoch, že členstvo v komore je spojené s výkonom určitej činnosti alebo profesie ako podmienky jej výkonu, tak členom by mohla byť len fyzická osoba;

- základné znaky komory, medzi ktoré bude patriť:

a) prenos štátnej správy na samosprávu pri výkone určitej činnosti alebo profesie, pričom rozsah tohoto prenosu je na voľnej úvahe štátu a výkon správy v príslušnej oblasti môže byť štátny, samosprávny, spoločný, resp. delený

b) funkcie komory, ktoré okrem výkonu prenesenej štátnej správy sú spravidla spojené s ochrannoodborárskymi úlohami stavovskej organizácie

c) zriadenie zákonom, ktorý môže zohľadniť špecifika príslušnej činnosti najmä v rozsahu úloh komory, kreovaní a pôsobnosti orgánov komory a pod.

d) možnosť výkonu štátneho dohľadu nad činnosťou komory;

- vzťah všeobecnej úpravy k osobitnej zákonnej úprave, a to najmä vymedzenie toho, čo by mal osobitný zákon výslovne upraviť, napríklad podrobnosti o kreovaní a funkciách orgánov, disciplinárne konania a sankcie (ak ich treba), kontrolu hospodárenia a pod.

Spoločnými ustanoveniami pre vyššie uvedené právne formy subjektov upravovaných Zákonníkom neziskového práva budú ustanovenia dotýkajúce sa Spolkového registra a údajov, ktoré sa majú do registra zapisovať, ustanovenia dotýkajúce sa hospodárenia, zániku a likvidácie. Zákon, ktorým sa budú kreovať, však aj pri týchto skutočnostiach bude riešiť osobitosti každej právnej formy a ich osobité právne režimy.

Centrálny register všetkých právnych foriem bude vedený pri Spolkovom úrade. Náležitosti zapisovaných údajov do registra budú jednak spoločné pre všetky právne formy a súčasne pre každú právnu formu budú určené špecifické údaje potrebné na jej registráciu v centrálnom registri. Súčasťou registra bude aj zberka listín.

Nový Zákonník neziskového práva bude obsahovať ustanovenia o zániku subjektov upravovaných Zákonníkom neziskového práva vrátane likvidácie, ktorá bude spoločná pre všetky právne formy, pričom perspektívne by generálnu úpravu inštitútu likvidácie právnických osôb obsahoval Občiansky zákonník. Osobitné ustanovenia

mimo spoločnej právnej úpravy by mali riešiť iba špecifické otázky tohto procesu, ako je napríklad spôsob naloženia s likvidačným zostatkom a pod.

2. Hospodárenie subjektov neziskového práva

Subjekty upravené Zákonníkom neziskového práva v rámci právnej úpravy hospodárenia budú mať svoje zdroje príjmov špecifikovaného najmä ako príjmy zo zárobkovej činnosti, príjmy zo zbierky, príjmy z poukazania podielu 2 % na osobitné účely, príjmy zo sponzoringu, príjmy z darovania a príjmy z dotácií zo štátneho rozpočtu, rozpočtu obce a vyššieho územného celku.

Nová právna úprava vytvorením centrálného registra zruší registračný mechanizmus pre príjemcov 2 % na osobitné účely, tak ako je špecifikovaný zákonom o dani z príjmov. Prijemcami 2 % z dane fyzických alebo právnických osôb budú môcť byť zákonom stanovené subjekty neziskového práva, pre ktoré registrácia v registri Spolkového úradu bude súčasne aj registráciou pre prijatie 2 % z daňovej povinnosti fyzických a právnických osôb. Zverejnenie zoznamu týchto osôb bude v právomoci Spolkového úradu.

Zákonník neziskového práva upraví všeobecné podmienky vykonávania zárobkovej činnosti. Vykonávanie zárobkovej činnosti sa stane jedným zo zdrojov zabezpečenia príjmov v rámci systému tzv. viaczdrojového financovania subjektov neziskového práva. Zákon nebude rozlišovať medzi hlavnými a vedľajšími činnosťami a z nich plynúcimi príjmami.

Zárobková činnosť bude definovaná ako činnosť smerujúca k dosiahnutiu účelu príslušnej právnej formy subjektu neziskového práva, ktorou formou dosiahnutia zisku spolok, nadácia, komora a všeobecno-prospešná spoločnosť doplnkovo získava príjmy pri dodržiavaní zákonom stanovených podmienok.

Súčasťou právnej úpravy zárobkovej činnosti bude aj úprava práv a povinností voči Spolkovému úradu z pohľadu ohlasovania začatia vykonávania zárobkovej činnosti (pôjde o výkon tých činností, pre ktoré platí ohlasovacia povinnosť podľa živnostenského zákona a ktorých začatie vykonávania bude podmienené iba oznámením Spolkovému úradu) a živnostenskému úradu z pohľadu vydávania povolení na tie činnosti, na ktoré treba povolenie (viazaná živnosť, koncesovaná živnosť) živnostenského úradu. Podmienky vykonávania zárobkovej činnosti budú stanovené zákonom. Zárobková činnosť bude musieť mať základ buď v priestorovom vybavení (organizácia disponuje nehnuteľnosťami, nebytovými alebo bytovými priestormi, ktoré sa dajú komerčne využiť), alebo v technologicko-základni (organizácia disponuje takými technológiami, ktorých komerčné využitie zabezpečí organizácii príjmy), alebo v personálnej základni (organizácia disponuje kvalifikovaným ľudským potenciálom z oblasti, ktoré sú jej hlavnou činnosťou zapísanou v registri Spolkového úradu). Zárobková činnosť bude musieť mať vecný základ v činnosti, ktorá je registrovaná Spolkovým úradom. Zárobkovou činnosťou nesmie byť ohrozený hlavný účel, na ktorý bol subjekt neziskového práva zriadený. Zákonne obmedzenie z pohľadu vykonávania zárobkovej činnosti budú mať iba nadácie, kde zákonne obmedzenie bude

mať formu povolenia len na nakladanie s nadačným imaním.

Súčasťou novej právnej úpravy bude aj nová úprava v oblasti daní. Nový daňový systém bude reagovať vo forme daňových stimulov na výkon, resp. na mieru verejnej prospešnosti realizovaných činností. Výsledkom daňových stimulov bude v prípade verejne prospešných spoločností až 100-percentné oslobodenie z príjmov zo zárobkovej činnosti (ak pôjde o výkon verejnoprospešných činností). V prípadoch ostatných právnych foriem budú oslobodené príjmy z darovania, z poukázania 2 % na osobitné účely, zo zbierky, zo sponzoringu, v osobitných prípadoch aj z členských príspevkov. Príjmy zo zárobkovej činnosti budú oslobodené v závislosti od výšky obratu minimálne do sumy 500 000 SKK a maximálne do sumy 2 000 000 SKK. V takomto prípade sa oslobodenie bude vzťahovať na tie príjmy, ktoré nebudú porušovať princíp konkurenčnej zlučiteľnosti. Pôjde o princíp, ktorý zabráni zvýhodňovaniu vyššie uvedených právnych foriem na úkor podnikateľov. Príjmy zo zárobkovej činnosti, ktoré sa budú získavať priamo v prostredí miesta výkonu iného podnikateľa, budú zdaňované rovnako ako u podnikateľov. Ide o princíp všeobecne akceptovaný krajinami Európskej únie. Súčasne bude po prvýkrát zadané inštitút sponzorstva vrátane jeho daňového postavenia v novej daňovej úprave. Nová daňová úprava súčasne zavedie osobitný daňový režim spojený s inštitútom nadačného imania a s oslobodením výnosov z neho tak, aby sa zavránilo kreovanie a zmysluplnosť prísnejšieho režimu tohto inštitútu v súlade s dôvodovou správou k zákonu o nadáciách z roku 2001.

3. Verejná správa v oblasti neziskového práva

Ústavou Slovenskej republiky zaručené právo na združovanie je realizované predovšetkým možnosťou vytvárania občianskych združení, spolkov, nadácií, neziskových organizácií poskytujúcich verejne prospešné služby a pod. Jeho podstatou je, že štát má vytvárať podmienky, a nie klásť prekážky pri jeho realizácii, čo je dôležité najmä pri vzniku týchto právnických osôb. Preto bol povoloovací systém platný pred rokom 1989 nahradený registračným systémom. Štátne orgány (ministerstvo vnútra, resp. okresné úrady) na jeho základe už nevydávajú povolenia na vznik, ale vznik len registrujú.

Skúsenosti s realizáciou tohto registračného princípu ukazujú správnosť myšlienky prezumpcie dôvery pri zakladaní týchto právnických osôb, ale na druhej strane aj veľmi obmedzené možnosti pri chránení verejného záujmu zakotveného v článku 29 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý legitimizuje zásahy štátu v prípade zneužívania tohto združovacieho práva. Pochopiteľne, že zneužívanie združovacieho práva je veľmi problematické prezúmať pri zakladaní právnickej osoby, a preto musí platiť princíp dobromyseľnosti a registračný princíp by mal byť nahradený evidenčným princípom, ktorý už v súčasnosti platí pri odborových organizáciách. Prax ukazuje, že sama činnosť právnickej osoby môže niekedy slúžiť napríklad na

- obchádzanie zákona č. 192/1992 Zb. o registrácii cirkví a náboženských spoločností, kde vysoký počet

osôb stanovených na registráciu cirkví je motívom na organizovanie málopočetných náboženských spoločností cestou občianskych združení,

- vytváranie združení s prevládajúcimi podnikateľskými aktivitami, čím sa obchádza Obchodný zákonník v záujme využívania daňových zvýhodnení,

- vytváranie účelovej „deprofesionalizácie“ športových klubov a športovcov v snahe vyňať ich tak z pravidiel hospodárskej súťaže, ktorá je v zmysle európskeho práva základom profesionálnych športových súťaží.

Tieto, ale aj iné skutočnosti odôvodňujú presunutie právomoci orgánov verejnej moci pri zabezpečovaní verejného záujmu v oblasti združovacieho práva z etapy registračnej na etapu realizačnú. Takýto presun právomoci je predovšetkým aj v záujme samých občianskych združení, nadácií a pod., ktoré v absolútnej väčšine naplňajú zmysel združovacieho práva a transparentnosť jeho využívania v praxi. Jeho prejavom by malo byť premenenie registračného princípu na evidenčný princíp v prípade vzniku týchto právnických osôb, čím by sa vo veľkej miere odstránili určité administratívne ťažkosti pri zakladaní subjektov neziskového práva a zároveň sa preniesla zodpovednosť za vznik týchto právnických osôb na samých jej zakladateľov. Na druhej strane spolu s tým sa vytvorí kontrolný systém (najmä cestou výročných správ) nad činnosťou týchto právnických osôb vrátane ich zániku, čo je dôležité aj pre právnú istotu tretích osôb, ktoré s nimi prichádzajú do právnych vzťahov.

Spolkový úrad

Presun kontrolných právomoci orgánov verejnej moci z obdobia vzniku subjektov neziskového práva na obdobie vykonávania ich činnosti zároveň prináša zásadnú otázku o tom, ktorý orgán by takéto právomoci mal vykonávať. Vzhľadom na podstatu presunu právomoci je zrejme, že nie najvhodnejším by bol priamo orgán štátnej správy z hľadiska zásadného princípu nezasahovania orgánov exekutívy do činnosti súkromnoprávných osôb. Na druhej strane článok 29 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje od štátu zodpovednosť za dodržiavanie verejného záujmu v oblasti združovacieho práva. Zachovanie oboch týchto princípov (princíp oddelenosti od štátnej správy a princíp ochrany verejného záujmu) je možné zabezpečiť prenesením právomoci pri realizácii združovacieho práva z orgánu štátnej správy na nezávislý orgán verejnej moci. Po roku 1989 sa vytvárajú na podobný účel v slovenskom právnom poriadku verejnoprávne inštitúcie. Verejnoprávne inštitúcie plnia funkciu garancie dodržiavania verejného záujmu a zároveň sú inštitucionálno-organizačne oddelené od orgánov štátnej správy. Na svoju činnosť využívajú aj verejné zdroje a legitimitu odvodzujú ich riadiace orgány priamo z orgánov reprezentujúcich demokratickú parlamentnú formu vlády. Príkladom môže byť Slovenská televízia, kde jej dva základné riadiace orgány (generálny riaditeľ a Rada STV) získavajú legitimitu (voľbu a odvolávanie) priamo z Národnej rady Slovenskej republiky.

V súčasnosti sa pripravuje zákon o verejnoprávných inštitúciách, ktorý by mal unifikovať zdroje legitimity a zároveň aj nezávislosti verejnoprávných inštitúcií. Predpokladá sa, že by zachoval princíp parlamentnej

demokracie pri legitimizácii verejnoprávných inštitúcií, čo znamená, že

- riaditeľa ako štatutárny orgán s rozhodovacou a výkonnou pôsobnosťou verejnoprávnej inštitúcie by volil parlament,

- radu verejnoprávnej inštitúcie ako kontrolný orgán verejnoprávnej inštitúcie by kreoval z jednej tretiny parlament, jednej tretiny vláda a jednej tretiny prezident.

Takýto model verejnoprávnej inštitúcie by bol plne vyhovujúcim aj pre orgán verejnej moci, ktorý by mal v právomoci oblasti realizácie združovacieho práva a tým by mohol byť Spolkový úrad ako verejnoprávna inštitúcia.

Právomoc Spolkového úradu v oblasti združovacieho práva by bola zameraná na

- obligatórne vedenie evidencie (registrov) všetkých právnických osôb založených na základe združovacieho práva s výnimkou politických strán, cirkví a náboženských spoločností,

- dodržiavanie verejného záujmu v činnosti týchto právnických osôb, a to najmä prostredníctvom kontroly ich výročných správ, pričom by mal právomoc zrušiť príslušnú právnickú osobu, ktorá by vykonávala činnosť v rozpore s Ústavou SR a zákonmi (táto jeho právomoc by bola, pochopiteľne, kontrolovateľná nezávislým súdnictvom pri rešpektovaní práva na súdnu ochranu),

- poradenstva a metodiky vrátane zabezpečenia vzdelávacieho procesu pre občianske združenia, nadácie a pod. vrátane ich členov či zamestnancov,

- ochranu práv členov týchto právnických osôb, prípadne aj tretích osôb, ktoré by boli s nimi v právnych vzťahoch.

Arbitrážny súd pri Spolkovom úrade

Ochranu práv by mohol Spolkový úrad plniť tak, že by vytvoril Arbitrážny súd ako mimosúdny orgán, ktorý by plnil funkciu fakultatívneho rozhodcovského orgánu a v prípade rozhodovania tzv. športových sporov aj funkciu obligatórneho rozhodcovského orgánu. Vzhľadom na plnenie funkcie obligatórneho rozhodovacieho orgánu by musel Arbitrážny súd pri Spolkovom úrade splniť všetky požiadavky kladené článkom 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to tak inštitucionálno-organizačne (najmä zabezpečenie jeho nezávislosti a nezávislosti jeho sudcov), ako aj procesnoprávne (najmä právo na spravodlivý súdny proces). Rozhodovanie sporov pred Arbitrážnym súdom by v porovnaní so všeobecným súdnictvom malo minimálne tri výhody, a to rýchlosť (v prípade riešenia športových sporov ide o absolútnu nevyhnutnosť vzhľadom na dynamiku športových súťaží), špecializovanosť a hospodárnosť.

Zákoník neziskového práva by mal upraviť základné organizačné a procesné otázky spojené s činnosťou Arbitrážneho súdu pri Spolkovom úrade. Jeho fakultatívna kompetencia by nebola osobitne upravená. Obligatórna kompetencia by bola upravená v Zákoníku neziskového práva legislatívnym odkazom na osobitný zákon, ktorým by bol predovšetkým zákon o športe. Nový zákon o športe by mal definovať tie spory vznikajúce pri výkone športovej činnosti, ktoré by mal obligatórne rozhodovať Arbitrážny súd pri Spolkovom úrade.

Zákonník neziskového práva by z hľadiska organizačného a procesného mal vytvoriť základy pre nezávislé rozhodovanie Arbitrážneho súdu pri Spolkovom úrade. Jeho dôležitou podmienkou by bolo zabezpečenie záruk nezávislosti arbitrážnych sudcov, ktoré musia spĺňať minimálne kritériá stanovené Európskym súdom pre ľudské práva pri aplikácii článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čo znamená, že by títo arbitrážni sudcovi mali podobné záruky (imunity a výsady) ako sudcovia všeobecných súdov. Predovšetkým musia mať zaručenú

- neodvolateľnosť z funkcie,
- materiálne zabezpečenie.

Neodvolateľnosť z funkcie neznamena časovo neobmedzené funkčné obdobie. Pre potreby Arbitrážneho súdu pri Spolkovom úrade by bola relevantnou desaťročná dĺžka funkčného obdobia s tým, že arbitrážny sudca by mohol byť ešte raz opätovne zvolený do svojej funkcie. Princíp neodvolateľnosti sudcov však vyžaduje pomerne striktné a reštriktívne možnosti predčasného odvolania z funkcie. Okrem dobrovoľného vzdania sa funkcie či odvolania zo zdravotných dôvodov bude proti vôli arbitrážneho sudcu možné odvolávať ho z funkcie len na základe trestného rozsudku za spáchanie úmyselného trestného činu a na základe rozhodnutia disciplinárneho orgánu pre porušenie povinnosti arbitrážneho sudcu. Disciplinárnym orgánom by bol osobitný orgán zriadený predsedom Spolkového úradu na základe návrhu Rady Spolkového úradu.

Požiadavka materiálneho zabezpečenia znamená, že výkon funkcie arbitrážneho sudcu by nebol honorárnou funkciou, ale platenou funkciou, pričom by mal byť zaručený princíp neznižiteľnosti platu. Zároveň z tejto požiadavky vychádza aj princíp inkompatibility funkcie arbitrážneho sudcu, najmä s členstvom v orgánoch subjektov neziskového práva a v prípade arbitrážnych sudcov rozhodujúcich športové spory aj v orgánoch športových zväzov, športových klubov a orgánoch štátnej správy športu. Od výšky platu arbitrážneho sudcu by sa potom odvodzovala aj inkompatibilitnosť s výkonom inej zárobkovej činnosti, ktorá by však v prípade arbitrážnych sudcov nemusela byť vylúčená.

Arbitrážnych sudcov bude vymenúvať do funkcie predseda Spolkového úradu na základe výberového konania, ktoré realizuje výberová komisia kreovaná Radou Spolkového úradu. Podmienkami vymenovania do tejto funkcie budú štátne občianstvo, trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, spôsobilosť na právne úkony, bezúhonosť, vysokoškolské právnické vzdelanie a minimálne desaťročná právnická prax. Osobitosťou bude vymenovanie arbitrážnych sudcov - členov senátov pre tzv. športové spory. Tieto senáty budú trojčlenné a len ich predseda bude arbitrážnym sudcom vymenovaným predsedom Spolkového úradu na základe výberového konania. Druhého člena arbitrážneho senátu bude predseda Spolkového úradu vymenúvať na základe návrhu športových klubov a tretieho na základe návrhu športovcov.

Dôležité pre spravodlivé rozhodovanie Arbitrážneho súdu pri Spolkovom úrade bude aj to, aby arbitrážny proces spĺňal základné princípy spravodlivého súdneho procesu vytyčené v článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd a zároveň zabezpečil požiadavky rýchlosti, procesnej jednoduchosti a finančnej nenáročnosti arbitrážneho konania.

Požiadavky spravodlivého procesu možno v duchu judikatúry štrasburských orgánov ochrany práva rozdeliť na

- všeobecné záruky, ktoré sa budú vzťahovať na všetky druhy arbitrážneho procesu,
- osobitné záruky trestnoprávneho charakteru, ktoré sa budú vzťahovať na osobitné konania v oblasti preskúmania disciplinárnych opatrení voči športovcom, trénerom a športovým klubom a v oblasti rozhodovania o dopingu športovcov.

Medzi všeobecné záruky spravodlivého súdneho procesu, ktoré Zákonník neziskového práva mieni rozhodovať, bude patriť

- dodržanie zásady „rovnosti zbrani“ (najmä v rovnoprávnym procesnom postavení účastníkov konania, v spôsobe a rozsahu arbitrážneho dokazovania),
- kontradiktornosť arbitrážneho konania,
- právo osobnej prítomnosti na konaní a predloženia osobného vyjadrenia sa k prerokovávanej veci.

Vzhľadom na požiadavku zabezpečenia procesno-právnej jednoduchosti konania zabezpečujúcej rýchlosť konania sa len subsidiárne na tieto arbitrážne konania použijú predpisy občianskeho súdneho procesu (zákon o občianskom súdnom konaní).

V prípade, že predmetom arbitrážneho konania budú otázky preskúmania disciplinárnych sankcií (športovcom, trénerom i športovým klubom udeľované športovými zväzmi a športovcom a trénerom udeľované športovými klubom) a rozhodovanie o dopingu športovcov bude arbitrážne konanie rešpektovať aj

- právo na obhajobu,
- princíp prezumpcie nevinu,
- subsidiárne použitie procesných pravidiel trestného konania (Trestného poriadku).

Všetky tieto požiadavky by sa mali premietnuť do konkrétnych procesnoprávnych ustanovení, ktoré však na rozdiel od súdoprocených pravidiel budú odformalizované, aby sa zabezpečila maximálna rýchlosť arbitrážneho konania, vzhľadom na to, že jeho výsledok bude mať vplyv napríklad na ďalší prebeh športovej súťaže, resp. na ďalšie profesionálne pôsobenie športovca. Z toho dôvodu sú na mieste zákonné lehoty, v ktorých by mal Arbitrážny súd pri Spolkovom úrade rozhodnúť a ktoré by mali byť vymedzené v rozsahu 30 dní.

4. Právne inštitúty neziskového práva

Medzi základné inštitúty neziskového práva bude patriť verejná zbierka, sponzorstvo a dobrovoľníctvo. Tieto inštitúty buď v súčasnom právnom poriadku vôbec neexistujú (sponzorstvo a dobrovoľníctvo), alebo ich práva úprava je zastaraná a nevyhovujúca (verejná zbierka).

Verejná zbierka

Jednou z foriem získavania finančných prostriedkov bude aj verejná zbierka. Zákonník neziskového práva zruší zákon o verejných zbierkach vrátane vyhlásy, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vykonávaní verejných

zbierok. Z pohľadu novej právnej úpravy verejnej zbierky je dôležité zabezpečiť, aby inštitút verejnej zbierky bol inštitútom, ktorý bude efektívnym nástrojom získavania prostriedkov určených na verejnoprospešný účel. Verejná zbierka by mala predstavovať proces získavania peňažných aj nepenažných prostriedkov zákonom stanoveným spôsobom. Dôležitou skutočnosťou pre proces vykonávania verejnej zbierky bude spôsob jej povolenia zo strany Spolkového úradu, tak aby sa zabezpečil transparentný mechanizmus jej vykonávania vrátane jej kontroly. Na druhej strane bude takisto dôležité, aby tie právnické osoby, ktoré chcú verejnú zbierku vykonávať, mohli ju pri splnení zákonných podmienok realizovať vo veľmi krátkom čase.

Dôležitou skutočnosťou je aj určenie, či výnos z verejnej zbierky bude použitý na území Slovenskej republiky alebo mimo územia Slovenskej republiky. Na tomto základe nová právna úprava rozdelí verejnú zbierku z pohľadu ich povolenia na ohlasované (v prípade, že výnos bude použitý na území Slovenskej republiky) a registrované (v prípade, že výnos bude použitý mimo územia Slovenskej republiky).

Nová právna úprava stanoví náležitosti návrhu na ohlásenie a registráciu verejnej zbierky. Medzi ne bude patriť najmä názov právnickej osoby, ktorá ohlasuje verejnú zbierku, sídlo právnickej osoby, ktorá ohlasuje verejnú zbierku, verejnoprospešný účel verejnej zbierky, osobitný účet vytvorený za účelom verejnej zbierky, doba trvania verejnej zbierky, špecifikácia spôsobu použitia verejnej zbierky, špecifikácia jednotlivých foriem realizácie verejnej zbierky a pod. Verejnú zbierku môžu byť vykonávané najdlhšie po dobu 1 roka. V návrhu môže byť uvedená aj kratšia lehota.

Podstatným ustanovením novej právnej úpravy bude úprava výnosov verejnej zbierky. Ide o dôležitý nástroj dôvery verejnosti v tento inštitút, pretože každý subjekt, ktorý poskytne dobrovoľne akýkoľvek príspevok, musí mať záruku, že použitie prostriedkov pôjde výlučne na účel, ktorý bol predmetom verejnej zbierky. Podľa novej právnej úpravy bude môcť právnická osoba, ktorá vykonáva verejnú zbierku, použiť na správu maximálne 5 % z celkovej sumy získanej z verejnej zbierky. Výdavky na správu budú zahŕňať administratívne náklady spojené s verejnou zbierkou. Zvyšná časť výnosov verejnej zbierky musí byť poukázaná na verejnoprospešný účel.

Nová právna úprava zavedie inštitút Správy o vykonaní verejnej zbierky. Správu bude povinná vypracovať každá právnická osoba, ktorá ohlásila verejnú zbierku alebo ktorá má registrovanú verejnú zbierku. Súčasťou správy bude najmä celková suma získaná verejnou zbierkou a v rámci nej špecifikácia použitia výdavkov na správu a špecifikácia použitia výnosu verejnej zbierky.

SPONZORSTVO

Nová právna úprava bude definovať **sponzorstvo** ako vzťah medzi **sponzorom**, ktorým môže byť akákoľvek fyzická osoba alebo právnická osoba, a **sponzorovaným**, ktorým môže byť fyzická osoba, ktorá bude prevádzkovať činnosť, z ktorých príjmy sa zďaňujú ako príjmy z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti (§ 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov platného

od 1. januára 2004) a právnická osoba podľa Zákonníka neziskového práva, prípadne podľa osobitného zákona. Sponzorstvo bude určené u sponzora na priame alebo nepriame propagovanie mena, ochrannej známky, dobrej povesti alebo jeho iných aktivít a u sponzorovaného na priame alebo nepriame financovanie jeho hlavného účelu zapísaného v Spolkovom registri, ak ide o právnickú osobu, a ak ide o fyzickú osobu, na výkon jej činnosti, z ktorej príjmy bude zdaňovať ako príjmy z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Činnosti vykonávané sponzorovaným, ktoré budú úplne alebo čiastočne sponzorované sponzorom, musia byť vykonávané tak, aby po celý čas ich výkonu bolo zreteľné, že ide o činnosť sponzorovanú sponzorom. Sponzor nesmie zasahovať do činnosti prijímateľa, ovplyvňovať obsah jeho činnosti ani inak ovplyvňovať hlavnú činnosť sponzorovaného. Právna úprava sponzorstva sa bude vzťahovať na verejne prospešné činnosti, pričom osobitné predpisy môžu rozšíriť použitie sponzorstva aj na iné oblasti.

Na daňové účely príjem plynúci sponzorovanému zo sponzorstva bude oslobodený od dane v plnej výške (alebo v pomernej výške, ak sa nepoužije celá poskytnutá suma na dohodnutý účel), ale len za ustanovených podmienok; u sponzora (fyzická osoba alebo právnická osoba) pôjde o odpočítateľnú položku od základu dane v ustanovených výškach a za ustanovených podmienok; ak sa porušia dohodnuté podmienky, resp. sa nepoužijú prostriedky na dohodnuté účely v zmluve v určenej lehote, zvýši sa základ dane u sponzorovaného, ale aj u sponzora v tom zdaňovacom období, v ktorom došlo k porušeniu dohodnutých podmienok alebo do ktorého konca ich mal sponzorovaný použiť na dohodnuté účely. Neupravuje sa základ dane späť za príslušný rok, v ktorom boli prostriedky poskytnuté sponzorovanému (ak sa nepoužije časť, vzťahuje sa uvedené primerane).

DOBROVOLNÍCTVO

Dobrovoľníctvo, ktoré po roku 1989 nadobudlo nové formy i spoločenské postavenie, nie je až do súčasnosti upravené v právnom poriadku Slovenskej republiky. V praxi to spôsobuje výrazné problémy, ktoré brzdia túto významnú pozitívnu aktivitu človeka voči iným ľuďom a voči celej spoločnosti.

Dobrovoľníctvo v súčasnosti predstavuje fenomén prekračujúci hranice štátov, náboženských, sociálnych skupín a poukazuje na možnosť spolupráce, ktoré je založené na vzájomnej pomoci a solidarite. Jeho medzinárodný význam zväzňuje aj to, že Organizácia Spojených národov vyhlásila rok 2001 za Medzinárodný rok dobrovoľníctva za účelom propagovania a pozdvihnutia verejnej mienky o význame, ktorý má dobrovoľnícka služba v občianskej spoločnosti Rada Európy vyzvala všetky členské štáty, aby prijali rozličné stimulujúce opatrenia v priebehu Medzinárodného roka dobrovoľníctva na pozdvihnutie úlohy dobrovoľnej služby jednak na národnej, ako aj na európskej úrovni. Medzi iným vyzvala členské štáty, aby:

- uznali demokratické, humánne, výchovné, sociálne a ekonomické hodnoty dobrovoľníckej služby,
- hlásili sa k významu, ktorý má dobrovoľnícka služba v procese zapojenia sa občanov do demokratického

života spoločnosti,

- uznali dobrovoľných pracovníkov ako subjekt práva a poskytli im adekvátne sociálne zabezpečenie rešpektujú ich jedinečnosť a odstránili všetky prekážky, ktoré stoja v ceste dobrovoľníctvu,

- použili rozličné motivujúce opatrenia na povzbudenie každého a všetkých sektorov v spoločnosti - zahrnujú politických predstaviteľov, zamestnaných, nezamestnaných, zdravotne postihnutých, dôchodcov - stať sa aktívnym v dobrovoľníckej službe.

Výsledkom toho boli aj nové, resp. novelizované právne úpravy dobrovoľníctva. Príkladom môže byť Česká republika, kde bol v roku 2001 prijatý úplne nový zákon o dobrovoľníctve. Je celkom prirodzené, že Slovenská republika by mala na tento trend nadviazať a v rámci Zákonníka neziskového práva prijať základnú právnu úpravu dobrovoľníctva.

Obsahovým základom právnej úpravy dobrovoľníctva by mal byť

- inštitucionálny rámec dobrovoľníctva,
- vzťah štátu k dobrovoľníctvu v smere jeho podpory a vytvárania podmienok na jeho rozvoj.

V zákonnej úprave by sa mali odraziť základné princípy dobrovoľníctva, a to

- princíp solidarity, ktorý jednak posilňuje vzájomnú medzilidskú pomoc a podporu a jednak zvyšuje zodpovednosť všetkých občanov za dosiahnutie cieľov dobrovoľníctva,

- princíp bezodplatnosti, ktorý znamená, že dobrovoľníci nie sú odmeňovaní za svoju dobrovoľnícku prácu, čo však nevylučuje náhradu nákladov vynaložených na dobrovoľnícku prácu, vrátane s tým spojených otázok nemocenského, sociálneho, dôchodkového a zodpovednostného poistenia,

- princíp podpornosti, ktorý vylučuje, aby inštitút dobrovoľníctva nahrádzal pracovnoprávne a im podobné inštitúty,

- princíp podpory, ktorým sa vyjadruje vzťah štátu k dobrovoľníctvu, najmä v uznaní jeho sociálnej hodnoty a podpore jeho pluralizmu a autonómie.

Dôležitým východiskom právnej úpravy dobrovoľníctva bude definovanie základných pojmov, ku ktorým patria pojmy dobrovoľník, dobrovoľnícka služba, vysielajúca organizácia, prijímajúca organizácia a dobrovoľnícka zmluva.

Dobrovoľníkom bude môcť byť v zásade každá fyzická osoba (občan, ale aj cudzinec) bez potrebnej osobitnej kvalifikácie. Jedinou regulujúcou požiadavkou je veková hranica, ktorá by u dobrovoľníka vykonávajúceho dobrovoľnícku službu mala byť 15 rokov (Zákoník neziskového práva podobne ako Zákoník práce by upravoval osobitné podmienky dobrovoľníckej služby vykonávanej osobou mladšou ako 15 rokov), resp. 18 rokov pre výkon dobrovoľníckej služby v zahraničí. Zákoník neziskového práva bude zakotvovať inkompatibilitu dobrovoľníka vo vzťahu k prácam, ktoré vykonáva za odmenu, alebo k činnostiam, ktorú vykonáva v rámci podnikateľskej alebo inej zárobkovej činnosti alebo v pracovnoprávnom vzťahu.

Dobrovoľníckou službou bude každá činnosť vykonávaná na základe dobrovoľnej zmluvy, ktorá naplní princípy dobrovoľníctva. Pozitívnu enumeráciu možno ako príklad uviesť niektoré dobrovoľnícké služby priamo v Zákonníku neziskového práva. K nim by patrila napríklad

- pomoc nezamestnaným, osobám sociálne slabým, zdravotne postihnutým, dôchodcom, príslušníkom národnostných menšín, imigrantom, osobám po vykonaní trestu odňatia slobody, osobám drogov závislým, osobám trpiacim domácim násilím, ako aj pomoc pri starostlivosti o deti a mládež v rámci ich voľného času,

- pomoc pri prírodných, ekologických alebo humanitárnych katastrofách, pri ochrane a zveľadovaní životného prostredia, pri starostlivosti o zachovanie kultúrneho dedičstva,

- pomoc pri uskutočňovaní rozvojových programov, v rámci projektov a programov medzinárodných organizácií a inštitúcií.

Vysielajúcou organizáciou bude právnická osoba so sídlom v Slovenskej republike, ktorá dobrovoľníkov vyberá, eviduje, pripravuje na výkon dobrovoľníckej služby a uzatvára s nimi zmluvu o výkone dobrovoľníckej služby za podmienky, že má udelenú akreditáciu Spolkovým úradom. Vysielajúca organizácia bude môcť okrem uzatvárania zmlúv s prijímacími organizáciami uzatvárať predmetné zmluvy aj vo svoj prospech, čo znamená, že bude môcť uzatvárať dobrovoľnícku zmluvu aj ako prijímajúca organizácia. V prípade, že vysielajúca organizácia bude vysieláť dobrovoľníkov do zahraničia, musí požiadať o súhlas Spolkový úrad a dokladovať, že je schopná vzhľadom na výkon a druh dobrovoľníckej služby realizovať konkrétne projekty dobrovoľníckej služby vrátane ich finančného zabezpečenia.

Vysielajúca organizácia bude mať povinnosť uzatvoriť poisťovnú zmluvu ku krytiu zodpovednosti za škodu na majetku alebo na zdraví, ktorú dobrovoľník pri výkone služby spôsobí sám alebo ktorá mu bude pri výkone dobrovoľníckej služby spôsobená. Dobrovoľník bude zodpovedať iba za škodu spôsobenú úmyselne. Ďalej bude vysielajúca organizácia povinná zabezpečiť pri výkone dobrovoľníckej služby mimo obce trvalého pobytu dobrovoľníka aj riadne ubytovanie a v prípade dobrovoľníckej služby v zahraničí aj zdravotné poistenie dobrovoľníka, ktoré však môže byť hradené aj štátom.

Prijímajúcou organizáciou bude osoba, pre ktorej potrebu bude dobrovoľnícka služba vykonávaná, pričom má spôsobilosť uzatvoriť zmluvu s vysielajúcou organizáciou a bude schopná plniť záväzky z tejto zmluvy.

Do využívania dobrovoľníckej služby sa budú môcť zapojiť v medziach svojej pôsobnosti aj štátne orgány a orgány územnej samosprávy. V tomto prípade budú mať postavenie prijímajúcej organizácie. Súčasne budú môcť bezodplatne sprostredkovať uzatvorenie zmluvy medzi vysielajúcou organizáciou na území Slovenskej republiky a prijímajúcou organizáciou.

Zmluva o výkone dobrovoľníckej služby bude zmluvou, na základe ktorej dobrovoľník bude vykonávať dobrovoľnícku službu. Bude uzatváraná medzi vysielajúcou organizáciou, ktorá ho vybrala, eviduje, pripravuje na výkon dobrovoľníckej služby, prípadne v prospech ktorej priamo vykonáva dobrovoľnícku službu.

V zákone by mali byť stanovené základné formálne a obsahové náležitosti zmluvy, ktoré budú rôzne v závislosti od toho, či pôjde o výkon dobrovoľníckej služby doma alebo v zahraničí a či táto služba bude krátkodobá alebo dlhodobá.

Okrem všeobecných identifikačných údajov a údajov, ktoré sú obligatórnou súčasťou pracovných zmlúv, musí zmluva o výkone dlhodobej dobrovoľníckej služby obsahovať aj ustanovenia o

- náhradách nákladov spojených s činnosťou dobrovoľníka vrátane práv a povinností vysielajúcej a prijímajúcej organizácie,

- dôvodoch, pre ktoré je možné výkon dobrovoľníckej služby predčasne ukončiť,

- záväzku právnickej osoby platiť za dobrovoľníka dôchodkové a zdravotné poistenie stanovené z minimálneho vymeriavacieho základu, ak bude je dlhodobá dobrovoľnícka služba vykonávaná aspoň v rozsahu prekračujúcom v priemere 20 hodín v kalendárnom týždni.

Po ukončení výkonu dobrovoľníckej činnosti bude vysielajúca organizácia povinná vystaviť certifikát pre dobrovoľníka, ktorý bude obsahovať:

- druh výkonu dobrovoľníckej služby,
- dobu výkonu dobrovoľníckej služby.

Zákon určí aj recepciu iných právnych noriem využiteľných pre výkon dobrovoľníckej služby, napr. Zákonník práce pre oblasť zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci či právne predpisy o cestovných náhradách na úhradu týchto nákladov.

Druhou podstatnou obsahovou súčasťou právnej úpravy dobrovoľníctva bude podpora zo strany štátu. Táto podpora bude spočívať jednak v priamej forme a jednak vo vytváraní podmienok pre výkon dobrovoľníctva.

Na účely priamej podpory dobrovoľníctva by mal byť vytvorený grantový systém, pričom zákon by mal upraviť základné pravidlá jeho fungovania. Osobitnou formou podpory dobrovoľníckej služby zo strany štátu by mali byť opatrenia formálne vymedzené v príslušných právnych predpisoch, ktoré by sa týkali

- zdravotného poistenia (novelou zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení),
- sociálneho poistenia (novelou zákona č. 413/2002 Z. z.),
- dôchodkového poistenia.

Podporu dobrovoľníctva zo strany štátu bude aj zákonné uznanie výkonu dobrovoľníckej služby

- ako dôvodu na uvoľnenie zo zamestnania vo verejnom záujme v osobitných prípadoch (napríklad dobrovoľnícka služba pri záchranných prácach po prírodných katastrofách),

- na účely výmery dôchodku ako určitej formy pracovnej činnosti.

Súčasťou vytvárania podmienok na výkon dobrovoľníckej služby bude aj zriadenie príslušného odboru na Spolkovom úrade, ktorý bude registračným úradom pre vysielajúce organizácie, rozhodovacím orgánom v oblasti dotácií z verejných zdrojov, ako aj metodickým a koordinačným orgánom dobrovoľníctva na Slovensku.

- e -

Darček na rozlúčku pre slovenské neziskové organizácie

Nielen neziskový sektor zaznamenal, že „americké peniaze“ sa postupne znižujú a presúvajú inam. Dokonca prevláda obava, že to ohrozí neziskové organizácie a občiansku spoločnosť na Slovensku. Nie je to však celkom pravda. Americkí donori investovali do rozvoja občianskej spoločnosti v našom regióne za posledné desaťročie veľa finančných aj ľudských zdrojov. K zachovaniu a stabilizácii občianskej spoločnosti pristupujú zodpovedne aj teraz, keď sa stávame súčasťou Európy. Nezavrhli dvere naraz, ale vytvorili fond, ktorý pomôže našim neziskovým organizáciám na ceste k samostatnosti.

Od roku 2002 majú slovenské mimovládne neziskové organizácie (MNO) možnosť podieľať sa na zlepšení podmienok na svoju udržateľnosť vďaka podpore z Trstu pre občiansku spoločnosť (Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe so sídlom vo Varšave). TRUST Program a TVOJA ZEM sú programy dvoch konzorcií, ktoré na Slovensku sprostredkujú túto možnosť. **TRUST Program** je výsledkom spolupráce troch slovenských donorov: Nadácie otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation (NOS-OSF), Vzdelávacej nadácie Jana Husa (VNJH), Nadácie pre deti Slovenska (NDS), ktoré vytvorili konzorcium, aby spoločným úsilím prispeli k trvalému rozvoju a udržateľnosti tretieho sektora na Slovensku. Konzorcium zvíťazilo v súťaži a získalo grant vo výške 2 mil. USD od Trstu pre občiansku spoločnosť na realizáciu TRUST Programu na obdobie troch rokov 2002 - 2004. Druhým víťazným konzorciom bolo konzorcium Nadácie Ekopolis a ETP Slovensko, ktoré získalo rovnaký grant 2 mil. USD od Trstu pre občiansku spoločnosť na realizáciu svojho programu TVOJA ZEM. Aktivity oboch konzorcií sa navzájom dopĺňajú.

Všetky aktivity jednotlivých grantových a operačných programov TRUST Programu smerujú k naplneniu základných cieľov Trstu pre občiansku spoločnosť:

1. prispieť k rozvoju priaznivého prostredia pre fungovanie občianskej spoločnosti a MNO v legislatívnej a finančnej oblasti a zároveň stimulovať účasť občanov na správe vecí verejných,
2. posilňovať neziskový sektor prostredníctvom budovania kapacity MNO najmä v oblasti advokácie, vnútrosektorovej a medzisektorovej spolupráce,
3. posilňovať predpoklady dlhodobej finančnej udržateľnosti neziskových organizácií podporou filantropie a rozvojom verejných a súkromných zdrojov.

V súčasnosti má program za sebou polovicu plánovaného obdobia. Naštartoval početné aktivity a podporil **127 projektov** v celkovej sume **23 986 912 Sk.**

V rámci **prvého cieľa** TRUST Program stimuluje advokačné aktivity a zapojenie odborníkov z tretieho sektora v oblastiach zlepšovania legislatívy pre tretí sektor a daňových zvýhodnení MNO. Všetky partnerské nadácie v konzorciu zároveň v rámci svojej vlastnej stratégie podporujú také projekty a aktivity, ktoré dopĺňajú aktivity TRUST Programu. Napríklad NOS-OSF v tomto duchu podporila kampaň na použitie 1% maximálnym počtom fyzických osôb. Ďalším takýmto projektom je Kódex

neziskového práva, ktorý buduje komplexný legislatívny rámec neziskového sektora. Podpornou aktivitou bolo napríklad aj vydanie publikácie Právna úprava tretieho sektora, ktorá poskytuje základný prehľad právnych foriem MNO.

Ďalším príspevom k zlepšeniu prostredia pre MNO je prieskum o stave medzisektorovej spolupráce v komunitách na Slovensku, ktorú TRUST Program (NDS) zadal vypracovať občianskemu združeniu PANET. Prieskum zachytáva príklady fungujúcich partnerstiev a je prístupný v elektronickej verzii na www.partnerstva.sk.

Na prekonávanie problémov súvisiacich s nedostatočnou profesionalitou MNO vo finančnom manažmente TRUST Program (NOS-OSF) ako jednu z možností otvoril program Vzdelávanie v ekonomike v spolupráci s 1.slovenským neziskovým servisným centrom (1.SNSC). Tento program je prvý svojho druhu a zároveň jedinečný, pretože odpovedá na ekonomické potreby každej MNO individuálne. Existencia správnych účtovných postupov je kľúčová pre MNO z hľadiska ich ďalšieho fungovania ako transparentnej organizácie.

V rámci tohto programu MNO získava:

- služby v oblasti vedenia účtovníctva, účtovného poradenstva, rekonštrukcie účtovníctva, daňového poradenstva, auditu a pod.
- školenia pre pracovníkov MNO v oblasti jednoduchého účtovníctva, podvojného účtovníctva, marketingu, finančného manažmentu
- softvér - jednoduché účtovníctvo pre neziskové organizácie, podvojný účtovníctvo pre neziskové organizácie

Cieľom trojročného programu je celkovo vyškolíť 217 organizácií. V úvodnom roku 2002 bolo do ekonomického programu zaradených 54 organizácií v účtovníckom programe a 28 organizácií v auditorskom programe.

Na naplnenie **druhého cieľa** je nevyhnutné získať odborné analýzy o treťom sektore, posilňovať kapacity a profesionalizovať jeho prácu. V oblasti analýz a štúdií o treťom sektore TRUST Program (VNJH) v spolupráci s Expertnou komisiou oslovil IVO a nadáciu Space, aby zrealizovali výskum o treťom sektore.

IVO realizuje projekt Tretí sektor na Slovensku: skúsenosti, problémy, trendy s cieľom získať kvalifikovaný obraz o vnímaní neziskového sektora cieľovými skupinami: verejnosť, podnikatelia, politici. Prvým výstupom z tohto výskumného projektu je publikácia Dovidieť za roh s podtitulom 21 politíkov

o mimovládnych organizáciách.

Nadácia Space pokračuje v projekte Poznanie 3.sektora na Slovensku v kontexte iných krajín so zámerom získať presnejší opis tretieho sektora a zdokumentovať jeho veľkosť, štruktúru, zdroje príjmov, ako aj skladbu v sociálnej terminológii.

Okrem analýz je našim zámerom aj príprava odborníkov pre sektor a stimulácia spolupráce odborníkov zo sektora v prospech zlepšenia legislatívnych, fiškálnych a daňových podmienok pre MNO. V rámci prípravy odborníkov pre sektor TRUST Program podporil vznik bakalárskeho štúdia Manažment MNO a vypracovanie učebnice v Centre vzdelávania neziskových organizácií v Banskej Bystrici. Nadácia otvorenej spoločnosti dopĺňa TRUST Program realizáciou vlastného programu „Právne kliniky“. NOS-OSF založila a aktívne spolupracuje s tromi právnickými klinikami na právnických fakultách v Bratislave, Trnave, Košiciach. Na týchto klinikách majú študenti práva po prvýkrát možnosť zoznámiť sa s legislatívou týkajúcou sa neziskového sektora a rovnako možnosť pracovať a riešiť problémy konkrétnych MNO a ich klientov, ako napríklad: obeť domáceho násillia, azylanti. Viac o klinickom vzdelávaní v boxe...

Klinické právne vzdelávanie ako nástroj pre službu verejnosti

Nadácia otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation už niekoľko rokov podporuje a pripravuje rôzne aktivity zamerané na vzdelávanie budúcich právnikov v oblasti neziskového práva, ľudských práv, posilnenia rozvoja občianskej spoločnosti a ochranu zraniteľných skupín, predovšetkým žien, cudzincov, atď a to prostredníctvom **právnych kliník**, inovácie v právnickom vzdelávaní na Slovensku a vo svete. Právne kliniky vznikajú s myšlienkou služieb spoločnosti, a to hlavne tým osobám, ktoré najmä z dôvodu svojho sociálneho znevýhodnenia si nemôžu dovoliť za právnickú službu zaplatiť. Predovšetkým však klinické právne programy majú vzdelávacie poslanie, a to pre študentov právnických fakúlt, ktorí majú možnosť prepojenia teórie s praxou - prácou s občanmi alebo mimovládnyimi organizáciami pri riešení ich každodenných problémov.

Program NOS - OSF **Klinické právne vzdelávanie** používa viaceré aktívne metódy vyučovania zručností, ktoré väčšinou nie je možné vyučovať tradičnými metódami pred-

Efekt - časopis pre efektívne riadenie MVO
Legislatívny zámer Zákonníka neziskového
práva - príloha k Efekt Špeciál 2003
Nepredajné

Zodpovedný redaktor: Marek Michalčík
Jazyková redaktorka: Jana Ševčíková
Grafické spracovanie: Martin Strihovský - MSg

Vydavateľ:
1.SLOVENSKÉ NEZISKOVÉ SERVISNÉ
CENTRUM
Koceľova 9, 821 08 Bratislava
Tel.: 02/ 50 24 82 81
Fax: 02/ 55 56 17 87
e-mail: mvoservis@mvoservis.sk
www.mvoservis.sk

Tlač:
Slovenský skauting
Pražská 11
811 04 Bratislava
Registračné číslo:
3016/2003
ISSN 1336-3344
Tento materiál vyšiel aj vďaka podpore
Nadácie otvorenej spoločnosti - Open
Society Foundation.

nások. Z tohto dôvodu sa program snažil o zavedenie nového voliteľného predmetu do učebných osnov na právnických fakultách, ktorý novou formou a metódami (živi klienti a simulácia prípadov) prispieva k osvojeniu si právnických zručností, ako i poskytovaniu právnej pomoci pre znevýhodnené skupiny. Hlavným cieľom je, aby si študenti práva uvedomili vplyv, ktorý ako právnici majú na spoločnosť, a že sa podarí inšpirovať ich, aby tento vplyv využívali na prospech nedostatočne zastupovaných ľudí a skupín. Program klinického právneho vzdelávania by rád vypestoval v študentoch práva zmysel pre službu verejnosti - chceme, aby vnímali právnické profesionálne povinnosti tak, že obsahujú aj istý diel služby pre verejnosť.

Pokiaľ ide o rozvoj klinického vzdelávania, za uplynulé obdobie vzniklo niekoľko právnických kliník na právnických fakultách v Košiciach, Bratislave a Trnave. Na **Univerzite Komenského v Bratislave** vznikla v októbri 2001 multidisciplinárna klinika pre právnu pomoc mimovládnyim neziskovým organizáciám. Na **Trnavskej univerzite** vznikli tri sekcie právnej kliniky: pre pomoc utečencom, pre pomoc ženám, na ktorých je páchané domáce násillie, a klinika pre právo na každý deň (Street Law), ktoré začali fungovať vo februári 2002. Kliniky spolupracujú s mimovládnyimi organizáciami, kde študenti vykonávajú prax: Slovenský helsinský výbor, Aliancia žien a Nadácia občan a demokracia. Na **Univerzite P. J. Šafárika** v Košiciach funguje od februára 2002 klinika pre pomoc utečencom, ktorá spolupracuje so Spoločnosťou ľudí dobrej vôle - mimovládnu organizáciou skúsenou v práci s utečencami. Od februára 2003 začínajú svoju činnosť ďalšie dve sekcie: klinika pre právo na každý deň (Street Law) a klinika pre pomoc mimovládnyim neziskovým organizáciám.

NOS-OSF poskytuje ročné granty všetkým trom fakultám na základné počítačové vybavenie, knižnicu a prácu študentov v jednotlivých mimovládnyim organizáciách. Takisto každoročne pripravuje tréningy, školenia a výmenné stáže pre učiteľov i študentov jednotlivých právnických fakúlt do zahraničia, kde majú možnosť osvojiť si nové poznatky a vymeniť skúsenosti v tomto novom type vzdelávania. Veríme, že študenti, ktorí absolujú tento typ právneho vzdelávania, budú mať väčšie pochopenie pre občanov, ktorí potrebujú pomoc, a i vo svojom ďalšom profesijnom živote budú zohľadňovať službu verejnosti.

K zvýšeniu profesionality v treťom sektore prispieva program **Evaluácia (NDS)**. NDS realizovala vzdelávacie podujatia v oblasti evaluácie programov a zároveň vyskočila 7 expertov v evaluácii, ktorí sú k dispozícii MNO. Navyše šesť MNO získalo grant na vyhodnotenie svojich programov.

V rámci tretieho cieľa - finančná udržateľnosť MNO sa podarilo naštartovať kľúčové programy, s potenciálom mať významný dosah na finančnú udržateľnosť MNO. V tejto oblasti bola majoritná časť financií vyčlenená na program **Inštitucionálny rozvoj MNO (NOS-OSF)**. Je to grantový program určený na stabilizáciu dôležitých MNO, ktoré naplňujú ciele TRUSTu pre občiansku spoločnosť. Cieľovou skupinou programu sú také mimovládne neziskové organizácie, ktoré prispievajú k zachovaniu kritického myslenia a rozvoju občianskej spoločnosti na Slovensku.

Ďalšiu alternatívu k finančnej udržateľnosti MNO predstavuje program **Samofinancovanie (VNJH)**. Program je doplnkom k inštitucionálnym grantom, pretože rozvíja nástroje, ktoré môžu zabezpečiť finančné zdroje na činnosť niektorým MNO. Týmto nástrojmi sú aktivity, ktoré generujú príjmy z vlastnej činnosti. Program podporuje počiatočný rozbeh, príp. výrazné rozšírenie samofinancujúcich aktivít. Jeho cieľom je, aby čo najviac MNO bolo úspešných vo svojej snahe o získanie dlhodobých a zároveň stabilných príjmov zo samofinancovania. V rámci programu získalo doteraz podporu 16 MNO, ktoré rozvíjajú svoje aktivity napríklad v autodoprave,

poskytovaní kadernických služieb, prevádzkovaní klubov, čajovní, pestovaní húb, poskytovaní služieb v oblasti turizmu. Všetky MNO, ktoré predkladajú svoje podnikateľské plány, musia jasne vysvetliť, ako sa využije zisk, aby bol v súlade s verejnoprospešnosťou organizácie a iba na verejnoprospešné účely. Program ukázal potrebu diskusie v otázkach etiky vo vzťahu k podnikateľským subjektom. Program **Etika**, ktorý sa venuje tejto aj iným témam, je ďalším programom v ponuke TRUST Programu.

V oblasti filantropie sme naštartovali dva typy programov: operačno-grantový program **Zvýšenie filantropie (NDS)** a grantový program **Korporačná filantropia (NOS-OSF)**. Oba programy sa navzájom dopĺňajú a stimulujú úsilie MNO v šírení darcovstva, dobrovoľníctva, angažovanosti vo verejnoprospešných aktivitách či jednotlivcov alebo firiem. Program **Zvýšenie filantropie** pozostáva z dvoch častí: vzdelávacia a grantová. Štrnásť vybraných MNO sa v súčasnosti zúčastňuje na vzdelávacích seminároch v nasledovných témach: strategické plánovanie, vzťahy s verejnosťou, riadenie ľudských zdrojov, finančný manažment, evaluácia, individuálna filantropia a korporačná filantropia. Na základe získaných poznatkov pripravujú tieto MNO projekty do grantovej časti programu. V rámci programu **Korporačná (podniková) filantropia** boli zatiaľ finančne podporené 2 MNO, ktoré už majú skúsenosť v spolupráci s podnikateľským sektorom. Cieľom programu a podporených projektov je zapojenie firiem a podnikateľov do riešenia problémov komunity a spoločnosti. Úlohou programu je šíriť filantropiu medzi ziskovým sektorom prostredníctvom hlbšieho informovania o úlohe a prínose mimovládok v spoločnosti.

Projekt **Spoločné investovanie** predstavuje alternatívu k zhodnocovaniu finančného majetku MNO oproti terminovaným vkladom. Tri partnerské nadácie vyčlenili sumu 240 000 USD na založenie projektu **Spoločné investovanie**. Tento finančný balík bol ponúknutý finančným inštitúciám, aby pripravili investičnú ponuku na jeho spravovanie. Z 53 oslovených finančných inštitúcií vyšla vo výberovom konaní víťazne správcovská spoločnosť **TATRA ASSET MANAGEMENT (TATRA BANK GROUP)**, ktorá predložila najlepšiu ponuku - projekt produktu **CharitySetTB**. Produkt je založený na princípe podielových fondov a je určený výhradne pre neziskové organizácie. V súčasnosti do produktu **CharitySetTB** investovalo 45 MNO, pričom výška spravovaného majetku dosiahla 95 mil. Sk. Od otvorenia 24. 10. 2002 dosiahol **CharitySetTB** zhodnotenie 5,6%. Ku koncu roka 2003 bude tento produkt transformovaný na **CharityFundTB** - otvorený podielový fond fondov, čo prinesie lepšie možnosti investovania na finančných trhoch. Minimálna prvá jednorazová investícia do Fundu predstavuje 100 000,- Sk (pozri www.tam.sk).

Blížšie informácie o všetkých partneroch v konzorciu, programoch a rovnako formuláre nájdete na webovej stránke: www.trustslovakia.sk.

- 8 -